

מדברים בעשפות שונות

זה עורך תגובה נרגזת של גולדה מאיר, תחילה בתנועות יידיים, ואחר כך באופן קולני:

אורי אבנרי: ... ממשלת אשכול הבטיחה שלא תצא למלחמה נגד המישטר הסורי בתור שכזה, בשירות אינטרסים זרים. אני מקווה שהבטחה זו היא כנה, ושהיא תעמוד במבחן המציאות. (כאן עשתה גולדה תנועת יידי נרגזת וקראה קריאה שלא הבנתה). אני אומר זאת בכל הכנות.
גולדה מאיר: איך אפשר להגיד את זה בכנות?
אורי אבנרי: אני אומר זאת בכנות, חברתי הכנסת מאיר. אני מאמין שהממשלה כנה, ואני מקווה שהדבר יעמוד במבחן המציאות.

לגבי הנושא השני הצענו הצעה מהפכנית, שיכלה לתת כיוון חדש לכל המשא והמתן עם הסורים: הסדר הגיוני, שיאפשר לעובדי האדמה הערביים לעבד את השטחים שלהם בצד הישראלי של הגבול, מבלי שנוותר על ריבונות המדינה.

הצעה, שנוגדה אצלו אחרי מחשבה רבה, היתה עיקר נאומי. תוכנה: לפתוח בגבול תחנות מעבר, שבה יוכלו האיכרים הערביים לעבור בבוקר ובערב, עם תעודות מעבר ישראליות רשמיות. כלומר: הכרה בריבונות ישראל על האזורים המפורזים, וסיפוק דרישות האו"ם לגבי זכות הערבים לעבד את אדמותיהם, שהובטחה להם בהסכם שביתת הנשק. גם פה לא יכלה גולדה מאיר להתאפק, וליחתה את דברי בתנועות ובקריאות.

אורי אבנרי: ... אם לא יקבל הצד השני את ההצעה — לא הפסדנו כלום, אך הוכחנו לעצמנו ולעולם את רצוננו הטוב...
גולדה מאיר: ומה אחרי זה? הוכחנו — ומה אחרי זה?
אורי אבנרי: אם יקבל הצד השני הצעה סבירה — — —
גולדה מאיר: ואם לא יקבל?
אורי אבנרי: לא יקבל — הוכחנו שבעניין זה אנחנו בסדר. נבוא לשיבה של מחר (ישיבת ועדת שביתת הנשק בגבול הסורי) כשהצעה סבירה בידנו, ונגן על ריבונותנו.

גולדה לא יכלה להבין בשום פנים מדוע דרושה יוזמה מדינית כזאת. אגב, היינו היחידים בכל החיכות הארוך כולו שהתייחסו באופן מעשי לנושא האקטואלי שעמד לדיון: המאבק על האדמות לאורך הגבול הסורי. שום נואם אחר לא טרח לנתח את הבעיה הזאת, קל וחומר להציע הצעה מעשית כלשהי לנקיטת עמדה. נשמעו רק הסיסמות השדופות, החסרות הבנה לעניין, הידועות מן העתונות.

לגבי הבעיה השלישית הצענו, כפתרון לאלתר, לבצר את הגבול הצפוני — כלומר, להגשים את הצעתנו להקמת "קו מגן דויד". על כך ענה לאחר מכן לוי אשכול.

„זוהי חוצפה, אדוני!”

מ יד כגמר נאומוי קמה גולדה מאיר, ופתחה בהתקפת מחץ על דברי, כדי להוכיח שאין טעם להתווכח עמו.
גולדה מאיר: אני מודה ומתוודה: אין כל חשק ואין כל הגיון להתווכח עם הנואם האחרון, באשר זהו עולם שונה, ומדברים בשפות שונות, ולא יכול להיות כל בסיס משותף לזיכוח, שלא לדבר על הבנה.

אבל אני רוצה להגיד רק במשפט אחד, איך מצטייר בעיני הפתרון שהוצג עכשיו על ידי חברי הכנסת אבנרי.

לבקש מהממשלה שהיא באמת לא תיכנס למלחמה נגד סוריה בשליחות כוחות זרים. פירוש הדבר, הצטרפות לדברי ההבל והרישעות שהמעצמות, או המעצמה הגדולה האומרת זאת, לא מאמינה בזה אפילו לשניה אחת.

על דברים אלה חוזר חבר כנסת במדינת ישראל. אינני יודעת על מה לתמוה יותר, על הספקספק אם הוא באמת מאמין במה שהוא אומר, או על עצם התופעה הזאת שאפשר לקום כאן ולרמוז כי ממשלת ישראל חשודה שתצא למלחמה בשליחותו של כוח זר.

אורי אבנרי: גברתי, את שמה בפי דברים שבפירוש לא אמרתי.
גולדה מאיר: אשמח מאד אם חברי הכנסת אבנרי יקום ויגיד כאן שבכלל לא עולה על דעתו שיהיה דבר כזה, כי הוא מגנה כל מי שאומר בחוץ כי דבר כזה אפשרי.
דוד הכהן: קיום המדינה הוא לצנינים בעיניו.
אורי אבנרי: זוהי חוצפה, אדוני.

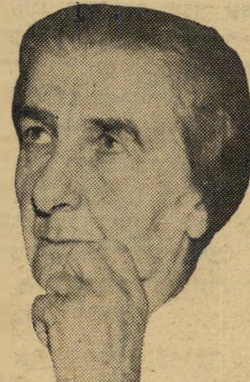
גולדה מאיר: הדברים האלה אפילו לא מקוריים. יש פה בבית אחדים ששמעו זאת מבאריכוח מעצמה גדולה יותר בעולם.

ובכלל, איך אומרת מדינת ישראל, בבטחון כזה, שסוריה אחראית למוקשים? אומר חברי הכנסת אבנרי: אמנם, תיאורטי סוריה אומרת שהיא בעד זה, אולם לגבי המוקשים, יש חברות נפט ויש מעצמות המערב.

אורי אבנרי: לא אמרתי שום דבר דומה לזה. אני מוחה נגד זה בתוקף.

גולדה מאיר: איך אפשר בכלל להיות בטוחים? ונשאלתי: מה היא בכלל הטכניקה של גילוי עקבות? פליטים. בכלל, כל העסק בא בגלל פליטים. פירוש הדבר, אנחנו רוצים לחיות; אנחנו רוצים ליצור לעצמנו אשליה שיתנו לנו לחיות.

ומה שהערבים רוצים, בבקשה — מפני שחברי הכנסת אבי נרי לא גמר את נאומו — לך ונגיד שאנו מסכימים לכני" סות מבוקר עד לילה ולעיבוד קרקעות על ידי ערבים מי סוריה. אם הם יקבלו — זה נפלא; אם לא יקבלו זאת — שימו לב מה שיקרה — העולם ידע שאנו אנשים הגונים. נקודה. ואם לא יקבלו וימשיכו בהסמנת מוקשים? אולם כפי שאמרתי, אין לי חשק ולא הגיון להתווכח אתו.

גולדה

„מה את עשית?”

י תה זאת מלאכת מחשבת של סילוף דברים. גולדה פשוט שמה בפי דברים שלא אמרתי, והתווכחה עימם — תוך הצהרה חוזרת שאינה רוצה להתחכב עימי. אך עם ההצעות הממשיות לא התווכחה כלל — כי אין עליהן תשובה הגיונית. גולדה לא יכלה להגיד בפה מלא את דעתה האמיתית: שאינה רוצה לקיים את הסכם שביתת הנשק לגבי זכות הערבים לעבד את אדמתם בצד הישראלי של הגבול, ושהיא מעדיפה על כך מלחמה.

ו זיכוח הגדול על המצב הבטחוני, שדרשנו את קיומו מזה למעלה מחודש, התקיים סוף סוף. דוברי גח"ל ורפ"י חצבו אש ולהבות, תבעו פעולה צבאית מיידית. מפ"ם קראה למתינות. אך בתפיסת היסוד לא היה הבדל רב בין קואליציה ואופוזיציה.

בראשית החיכוך נכחו רוב חברי הכנסת. אבל אחרי שהשיעתיים היה המאמץ רב מדי. כזה אחר זה קמו ועברו למיזון.

בשעה 7.20, שעה קלה לפני שהגיע תורי, נכחו באולם, מלבד היו"ר (נבון), הנואם באותו רגע (יעקוב כץ), ראשיה הממשלה ואני, רק 10 חברי הכנסת:

רשימת הנוכחים: המערך — 4 מתוך 49 (גולדה מאיר, ברקת, ברעם, ביבי); גח"ל — 1 מתוך 26 (ידיד); מפ"ל — 1 מתוך 11 (אונא); רפ"י — 1 מתוך 10 (גז); מפ"ם — 0 מתוך 8; ל"ע — 0 מתוך 5; אגו"י — 1 מתוך 4 (פרוש); רק"ח — 1 מתוך 3 (טובי); מק"י — 0 מתוך 1.

כמה ח"כים חזרו כשקמתי לנאום. מצאתי לנכון לומר כמה מילים על תופעה זו של דורשי מלחמה ותובעני פעולות העוברים למיזון בגמר נאוניהם הנלהבים:
אורי אבנרי: כבוד היושב ראש, עשרים חברי כנסת נכבדים...

היו"ר יצחק נבון: חשבתי שכבר חדלת לספור, חברי הכנסת אבנרי.
אורי אבנרי: בהחלט לא חדלתי, כבוד היושב ראש.

ברגע זה רובצים חיילינו בחושך, בקור ובטערה, בעשרות מארבים לאורך הגבול הצפוני. הם אינם יכולים להסתלק ממישמתם. הם אינם יכולים לעבור למיזון. אפשר לדרוש מחברי בתי המחוקקים של עם ישראל, בדיון כזה, על נושא החורף גורלם של החיילים האלה, להישאר על מישמתם כמולם, עם כל הכבוד.

איך אפשר לדבר ככה?

מ כאן והלאה פשוט קראתי באוזני הכנסת את המאמר "עד אין גבול", שהופיע במדור הדנדן בגליון האחרון, שיצא למחרת היום. באותו מאמר חילקנו את הבעיה הסורית לשלושה חלקים נפרדים לגמרי: מהות המישטר בסוריה, אדמות המריבה ליד הגבול, ופעולות הסרור הפלסטיניים. לגבי הנושא הראשון הבעתי את התקפה שממשלת ישראל לא תוציא את הערמונים מן האש בשביל חברות הנפט ואינטרסים זרים אחרים, המעוניינים להפיל את המישטר בדמשק.

שאלות השבוע

- השבוע הגשנו, בין השאר, את השאלות הבאות:
- אחוזים לזרחין:** האם נכון כי בין שאר התחייבויותיה קיבלה על עצמה הממשלה לשלם לאלכסנדר זרחין 7.5% מכל ההשקעות שיושקעו אי פעם בארץ להתפלת מיים בכל צורה שהיא לפי התחייבות זו, כמה מגיע לזרחין עד היום?
- מתימת פה המזכירה:** האם נכון כי הממשלה אסרה על מזכירת הממשלה לענות על שאלות עתונאים בקשר לישיבות הממשלה?
- התפטרות המנכ"ל:** מה היו חילוקי הדעות בין שר החינוך ומנכ"ל משרדו, הד"ר רינות, שהביאו להתפטרות המנהל.
- תחתית בתליאביב:** האם הוחלט סופית לבנות תחתית בתליאביב? מתי יוחל בבנייה? מה תהייה ההוצאות, ומי ישא בהן?
- ניספח לזנרון:** לשם מה נתמנה, לראשונה, ניספח לענייני תרבות בשגרירות ישראל בלונדון? מי עסק בכך ב-18 השנים האחרונות, כשלא היה ניספח כזה?
- השחתת כסף:** האם פועלת המישטר נגד הגורמים המשחיתים באופן פלילי שסרתו כסף על ידי הטבעת כתובות נגד ניתוחי גיוניות, כפי שגילה העולם הזה (1953)?
- משלחת כבויס:** כמה אנשים מנתה המשלחת לניהול השיחות עם מוסדות השוק המשותף בבריסל? מה היו השיקולים לצירוף כל אחד מחברי המשלחת?
- נשק לירדן:** האם נכונה הטענה הירדנית כי ממשלת ישראל הרשתה לה, רכבת האווירית, המובילה נשק לירדן, לעבור מעל לשטח ישראל?

תשובות השבוע

- בין השאר נענו השבוע השאלות הבאות שלנו:
- השאלה:** האם נכון כי שר החתבורה הסתיר מעמיתו, שר החתירות, את כוונתו להיפגש באתונה עם שר החתבורה הדני, לשם דיון בסיסית השכר?
- תשובת שר החתבורה:** הודעתי על כוונתי לשר החתירות.
- השאלה נוספת:** השאלה היתה לגבי שר החתירות. האם הודעת לז?
- תשובת השר:** איני חייב להודיע על כך לשר החתירות.
- השאלה:** האם נכונה טענתו של פרופסור ישעיהו ליבוביץ כי משרד החוץ התערב לשם ספילת קטע מן הערך "אייכמן" באינציקלופדיה העברית?
- תשובת שר החתירות:** הדבר אינו נכון.
- השאלה:** בתשובה לשאלתה קודמת אמר שר החתבורה כי הוא מוכן לגייס, בהתאם לחוק, בנות דתיות שאינן משרתות בצה"ל לשרות אזרחי. אך שום משרד ממשלתי לא ביקש ממנו בנות כאלה. מדוע לא ביקש משרד החתבורה כי שר החתבורה יגייס את הבנות לעבודות סעד?
- תשובת שר החתבורה:** אין לנו מחסור בכוחות יעזור. יש מחסור בתקציב, וגם בכוחות מאומנים. בראשית תשכ"ז הפעיל המשרד עשר בנות, בוגרות תיכון, שפוטרו משרות כצה"ל, שהתנדבו לעבוד בלשכות יעוד בעירויות פיתוח. הן קיבלו קורס קצר. בתום השנה יפוכם נסיון זה. כל עוד לא הוברר לנו שניתן לנצל עבודת בנות אלה למשמיות בשרות יעוד, לא היה מקום לפניה מטעמנו למישרד החתבורה לגיוס בנות.